

Començar una nova vida amb un projecte d'allotjament rural sostenible va moure una família sencera, la de Marta Fernández i Xavi Mercader, des del Vallès fins a Arenys de Lledó, al Matarranya. Ara, a Mas la Llum, ens donen l'oportunitat de passar uns dies en aquesta casa feta de fusta, fang i palla. La bioconstrucció sembla un concepte innovador, però en realitat consisteix a recuperar formes i materials de construcció tradicionals, que causen el mínim impacte en l'entorn.

text /
Laura Ortiz

foto /
Dani Codina

Un edifici que és natura

Ara fa deu anys, una jove parella del Vallès amb els seus dos fills petits, tres gats i quatre gallines, va plantar l'autocaravana en una finca rural d'Arenys de Lledó, a la porta d'entrada a la comarca del Matarranya des del Principat. Cercaven un somni, un canvi de vida radical que va deixar enrere feines ben remunerades a Barcelona per tirar endavant un projecte de bioconstrucció, que aixecarien amb les pròpies mans i que acabaria cristal·litzant en el Mas la Llum, un allotjament rural compartit edificat amb elements naturals i amb criteris de casa saludable i lliure de tòxics.

Una existència més sostenible, saludable i respectuosa amb l'entorn. Aquest era l'objectiu de Marta Fernández i Xavi Mercader quan van decidir fer un gir de cent vuitanta graus a les seves vides i van començar a buscar masies per reconstruir i marxar de Barcelona. "No volíem crear un

nou assentament", diu la Marta. Però els preus de tot allò que trobaven a Catalunya, principalment, van fer-ho inviable i van acabar al Matarranya, una comarca amb un alt índex de despoblació i cases abandonades, on, amb tot, "era més fàcil construir que rehabilitar". Davant d'aquesta realitat, la Marta i en Xavi van reorientar el projecte i van decidir edificar un edifici de cap i de nou, però amb el mínim impacte possible. "Volíem que si algun dia casa nostra quedava abandonada, tot pogués tornar a la terra" i aquesta idea de respecte per l'entorn va ser el que els va acostar a la bioconstrucció.

Fusta, fang i palla són els tres materials que van triar per construir un edifici d'hostalatge rural de 300 m², amb sis habitacions i un espai privat per a la família. Està situat en una finca de set hectàrees de terreny, on viu la parella amb els seus dos fills, que ara ja

Materials senzills, estris bàsics.

Sota els principis i les tècniques de la bioconstrucció, treballar amb fang i palla és a l'abast de tots.

tor que sabés treballar amb aquells materials naturals. Així que vam decidir deixar les feines i autoconstruir-nos-la nosaltres”, diu en Xavi. Van aprendre a pastar fang i palla, a aixecar murs i arrebossar-los amb les mans, a crear pintures naturals, a col·locar terres de fusta... Tot plegat durant poc menys de dos anys “durs i plens de neguits” que van servir per aixecar la casa rural.

BIOCLIMÀTICA I AUTOSUFICIENT

El Mas la Llum compleix tots els criteris d'una casa sana i ecològica. Està construït amb un sistema híbrid per a l'estructura, amb fusta certificada de boscos dels Pirineus i els murs aixecats amb bales de palla, un material natural que, segons els experts, assegura la mateixa resistència i durabilitat que una paret convencional de maons, però que aporta un aïllament tèrmic i acústic més bo i evita problemes d'humitat. Aquests murs estan arrebossats amb fang i pintats amb pintures d'argila elaborades per ells mateixos.

Però la bioconstrucció no només té en compte els materials que es fan servir, sinó que un dels elements fonamentals és com s'edifica en funció del terreny. “S'ha d'estudiar bé què t'aporta la parcel·la i quines característiques té per construir de la manera més eficient”, apunta en Xavi. Mas la Llum és una edificació autosuficient i bioclimàtica, orientada i pensada per aprofitar de forma eficient els recursos naturals, de manera que es minimitzen el consum d'energia i les emissions de CO₂. Measures com, per exemple, l'obertura de grans finestres a la façana sud —per escalfar l'habitable a l'hivern, però amb voladissos per evitar l'entrada de sol directe a l'estiu—, o obrir finestres per ventilar durant les nits estiuenques i aprofitar la fresca de la matinada, ajuden a fer que, dins la casa a l'estiu, el rang de temperatura

són adolescents, en Pau i l'Anna. “La bioconstrucció es basa a edificar amb els elements i els materials que tens al teu entorn produint el mínim impacte possible. Sembla un concepte nou, però al cap i a la fi és com s'havia construït tota la vida”, explica la Marta. Al Matarranya trobaven terra i la palla produïda pels conreus d'ordi dels pagesos de la zona, que els van titllar de bojos quan els van explicar per a què volien les bales de palla. “Ara, la bioconstrucció ha evolucionat molt, perquè cada cop hi ha més arquitectes i professionals que s'hi han interessat i han començat a aplicar-la, però fa deu anys la majoria de gent no sabia de què parlàvem”, diu la Marta.

Precisament, aquest desconeixement general va fer que la parella prengué una decisió valenta i arriscada: es construïren la casa ells mateixos, amb les pròpies mans. “En aquell moment, tots dos teníem feina estable i amb una bona remuneració, i la intenció era continuar treballant mentre ens bioconstruïem la casa rural, però no vam trobar cap construc-

Les bales de palla procedents dels conreus d'ordi de la zona són un material de construcció i d'aïllament excel·lent: econòmiques, locals, sostenibles i absolutament naturals.

se situï entre els 18 i els 23 graus, quan a l'exterior se superen fàcilment els 30. El mas no està connectat a les xarxes de subministrament, funciona amb energia fotovoltaica, escalfa l'aigua gràcies a col·lectors solars i recull l'aigua de la pluja per depurar-la de manera natural i poder-la fer servir.

El Mas la Llum vol ser un referent de la bioconstrucció i l'eficiència energètica per demostrar que la construcció natural és "més saludable, més eficient i més confortable que

l'edificació convencional", explica la Marta. "Gairebé un terç de la població del planeta viu en edificis de bioconstrucció, és i ha estat la solució més sostenible i coherent. Ara, amb els coneixements del segle XXI, és el moment de ser capaços de transformar aquest tant per cent de construcció convencional que genera contaminació i un elevadíssim cost energètic, si volem continuar al planeta Terra", assevera. A més, la parella vol trencar molts dels tòpics sobre l'autoconstrucció i la bioconstrucció. "No podem assimilar una casa de palla a una barraca d'Els Tres Porquets, a una colla de hippies o a ser antisistema. El Mas la Llum, des de l'inici, ha complert la normativa i legalitat establertes en cada moment i hem lluitat i col·laborat per tal que

la bioconstrucció es professionalitzi i esdevingui el canvi i l'alternativa a la construcció convencional insostenible", explica la Marta.

UN SOMNI REDUÏT A CENDRES

Després de gairebé dos anys dedicats a aixecar el Mas la Llum, el 2013, la Marta i en Xavi posaven en marxa la casa rural, que començava a acollir hostes. Però quatre anys després, el projecte es va veure tràgicament estroncat. El juliol de 2017, un incendi va afectar la finca i va arrasar les set hectàrees de boscos i tot l'edifici. "Les causes no es van poder esbrinar, però el que sabem és que no estaven lligades a l'edificació", rememora la Marta, que assegura que, tot i que la fusta i la palla són materials molt combustibles, "la reacció davant

del foc va ser millor que la d'una construcció convencional, perquè l'estructura va col·lapsar molt més tard: ho va fer dues hores després que hagués començat l'incendi."

La desgràcia va activar tota una xarxa de solidaritat al territori, tant a la comarca del Matarranya com a la Terra Alta, que va allotjar la família, que s'havia quedat, literalment, sense res. "Vam tenir casa, ens van donar bosses plenes de roba, menjar... Tot aquell suport ens va ajudar a no enfonsar-nos". Després d'un període de reflexió, la Marta i en Xavi van prendre una nova decisió valenta, potser més que la que els havia empès a construir per primer cop: reprendrien el seu somni i reconstruirien el Mas la Llum amb les seves mans.

EL VESSANT PEDAGÒGIC

Tota aquesta experiència acumulada ha proporcionat a la parella una expertesa que comparteixen amb tots aquells interessats en la bioconstrucció i la sostenibilitat. El Mas la Llum, a més d'un projecte encara avui dia de reconstrucció de la casa rural, ha esdevingut un espai de formació amb tallers per a professionals, però també amb activitats ludico-formatives per als visitants que vulguin aprendre, aprofundir o entrar en contacte amb la bioconstrucció, l'aprofitament de recursos rurals, la gestió dels recursos naturals i la reutilització. "Traspassem la nostra experiència i coneixements, alhora que inspirem i encoratgem les persones que, com nosaltres en aquell moment, trien fer un canvi cap a un model de vida més sostenible i natural". Els visitants d'aquest petit racó del Matarranya poden participar en la construcció i ajudar en Xavi i la Marta a aixecar murs de palla o pintar parets amb tints naturals, conèixer tècniques bioconstructives i intercanviar coneixements, una filosofia de cooperació i col·laboració que impregna tot el projecte de Mas la Llum.

